

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 2 kwietnia 1990 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym.

1. Na podstawie art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 73, poz. 436) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 45, poz. 241), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. Nr 33, poz. 175),
  - 2) ustawą z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 73, poz. 436),
  - 3) ustawą z dnia 22 marca 1990 r. o zmianie ustawy o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 20, poz. 121),
- oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje następujących przepisów:

- 1) art. 77 i 79 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 45, poz. 241) w brzmieniu:

„Art. 77. W Kodeksie postępowania cywilnego wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 48 dodaje się § 3 w brzmieniu:
«§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą

o wznowienie lub zaskarżonego w trybie rewizji nadzwyczajnej, nie może orzekać co do tej skargi lub tej rewizji.»,

- 2) w art. 420 dodaje się § 3 i § 4 w brzmieniu:

«§ 3. Rozpoznawanie rewizji nadzwyczajnych od orzeczeń Sądu Najwyższego następuje w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego.

§ 4. Rozpoznawanie rewizji nadzwyczajnych od orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego następuje w składzie pięciu sędziów Sądu Najwyższego.»”

„Art. 79. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 2) art 9—12 i art. 18 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 73, poz. 436) w brzmieniu:

„Art. 9. Kadencja Sądu Najwyższego, trwająca w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, kończy się z dniem 30 czerwca 1990 r.

- Art. 10. 1. Krajowa Rada Sądownictwa, w terminie 3 miesięcy od dnia podjęcia działalności przez Radę, przedstawi Prezydentowi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wnioski o powołanie sędziów Sądu Najwyższego spośród kandydatów, którymi są:

- 1) sędziowie Sądu Najwyższego upływającej kadencji,
- 2) osoby posiadające kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego Sądu Najwyższego, zgłoszone, w terminie 1 miesiąca od dnia podjęcia działalności przez Radę, przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, zgromadzenia ogólne sędziów Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, w sądach wojewódzkich i zgromadzenie sędziów sądów wojskowych, Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Radę Radców Prawnych, Zrzeszenie Prawników Polskich, rady wydziałów prawa szkół wyższych oraz Polską Akademię Nauk.

2. Krajowa Rada Sądownictwa przedstawi wnioski o powołanie sędziów Sądu Najwyższego, z uwzględnieniem podziału Sądu Najwyższego na izby, po wysłuchaniu opinii kolegium Sądu Najwyższego obecnej kadencji co do potrzebnej liczby sędziów w poszczególnych izbach.

- Art. 11. 1. Sędzia Sądu Najwyższego kadencji trwającej w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, który nie zostanie powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli nie ma przeszkód prawnych.
2. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, może przejść na emeryturę po przepracowaniu 25 lat przez kobietę i 30 lat przez mężczyznę.
  3. Sędziego Izby Wojskowej, kadencji trwającej w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, który nie zostanie powołany na stanowisko sędziego Izby Wojskowej, powołuje się za jego zgodą na odpowiednie stanowisko sędziowskie lub wyznacza na inne stanowisko służbowe w Siłach Zbrojnych, a w przypadku niewyrażenia zgody — zwalnia się z zawodowej służby wojskowej z zachowaniem wszelkich uprawnień przysługujących żołnierzowi zwolnionemu z tej służby z przyczyn, które nie powodują utra-

ty tych uprawnień. Korzysta on również z innych uprawnień przewidzianych w niniejszej ustawie.

4. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, ma prawo przez okres 6 miesięcy od zakończenia kadencji Sądu Najwyższego do wynagrodzenia odpowiadającego stanowisku, które zajmował, z zastrzeżeniem ust. 5.
5. W razie podjęcia przez sędziego niższej płatnej pracy w pełnym wymiarze najpóźniej przed końcem okresu, o którym mowa w ust. 4, sędziemu przysługuje dodatek wyrównawczy stanowiący różnicę pomiędzy wynagrodzeniem odpowiadającym stanowisku, które zajmował, a wynagrodzeniem pobieranym w nowym miejscu pracy. Dodatek przysługuje do dnia 23 maja 1992 r. i ma zastosowanie także do Pierwszego Prezesa i prezesów Sądu Najwyższego.

- Art. 12. 1. Zgromadzenia ogólne sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów w sądach wojewódzkich — w terminie trzech miesięcy od dnia określenia przez Krajową Radę Sądownictwa liczby sędziów sądów dyscyplinarnych — wybiorą sędziów tych sądów.

2. Do czasu wyboru sądów dyscyplinarnych na podstawie niniejszej ustawy działają sądy dyscyplinarne utworzone na podstawie dotychczasowych przepisów.

3. Nie zakończone prawomocnie sprawy do dnia wyboru sądów dyscyplinarnych na podstawie niniejszej ustawy, toczące się w dotychczasowych sądach dyscyplinarnych, przekazuje się do dalszego rozpoznania odpowiednio Sądowi Dyscyplinarnemu i Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu."

„Art. 18. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 3) art. 13 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o zmianie ustawy o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 20, poz. 121) w brzmieniu:

„Art. 13. Ustawa wchodzi w życie z dniem 31 marca 1990 r.”

Minister Sprawiedliwości: *A. Bentkowski*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 kwietnia 1990 r. (poz. 153)

USTAWA

z dnia 20 września 1984 r.

o Sądzie Najwyższym.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Sąd Najwyższy jest naczelnym organem sądowym w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Sąd Najwyższy sprawuje wymiar sprawiedliwości.

Art. 2. 1. Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów w zakresie orzekania.

2. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawy w zakresie przekazanym szczególnymi przepisami.

3. Sąd Najwyższy zapewnia prawidłowość oraz jednolitość wykładni prawa i praktyki sądowej w dziedzinach poddanych jego właściwości.

4. Sąd Najwyższy może opiniować projekty nadesłanych ustaw.

Art. 3. Sąd Najwyższy ma siedzibę w Warszawie.

Art. 4. 1. W skład Sądu Najwyższego wchodzi: Pierwszy Prezes, prezesi oraz sędziowie Sądu Najwyższego.

2. Liczbę sędziów i prezesów Sądu Najwyższego ustala Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

3. Ilekroć w ustawie jest mowa o sędziach Sądu Najwyższego, oznacza to także Pierwszego Prezesa i prezesów tego Sądu.

Art. 5. 1. Sąd Najwyższy dzieli się na: Izbę Administracyjną, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Izbę Cywilną, Izbę Karną oraz Izbę Wojskową.

2. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych sprawuje, w granicach i trybie określonym przez właściwe przepisy, nadzór nad orzecznictwem sądowym w sprawach z zakresu prawa pracy, wynalazczych, ubezpieczeń społecznych oraz w sprawach skarg na decyzje administracyjne, a także w sprawach przekazanych na podstawie przepisów szczególnych.

3. Izba Cywilna sprawuje, w granicach i trybie określonym przez właściwe przepisy, nadzór nad orzecznictwem sądowym w sprawach cywilnych i gospodarczych.

4. Izba Karna sprawuje, w granicach i trybie określonym przez właściwe przepisy, nadzór nad orzecznictwem sądowym w sprawach karnych należących do właściwości sądów powszechnych.

5. Izba Wojskowa sprawuje, w granicach i trybie określonym przez właściwe przepisy, nadzór nad orzecznictwem sądów wojskowych.

Art. 6. W Sądzie Najwyższym czynne są: Biuro Orzecznictwa i Biuro Prezydzialne, a w Izbie Wojskowej — Biuro Nadzoru Pozainstancyjnego.

Art. 7. Prezydent, w drodze rozporządzenia, określa organizację Sądu Najwyższego, szczegółowy zakres właściwości izb oraz zakres działania Biura Orzecznictwa, Biura Prezydzialnego oraz Biura Nadzoru Pozainstancyjnego w Izbie Wojskowej, a także zasady wewnętrznego postępowania Sądu Najwyższego.

Art. 8. 1. Na czele Sądu Najwyższego stoi Pierwszy Prezes, który kieruje jego pracami.

2. Pierwszy Prezes pełni czynności przewidziane w ustawie, w przepisach procesowych oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 7, a ponadto wykonuje w stosunku do Sądu Najwyższego czynności administracji sądowej.

3. Pierwszy Prezes ma prawo wglądu w czynności Sądu Najwyższego; może w tym zakresie żądać wyjaśnień oraz usunięcia uchybień.

4. Czynności wymienione w ust. 3 nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli.

Art. 9. 1. Prezesi Sądu Najwyższego są zastępcami Pierwszego Prezesa. Zakres i tryb pełnienia zastępstwa określa zarządzenie Pierwszego Prezesa.

2. Pracami każdej z izb Sądu Najwyższego kieruje jeden z prezesów tego Sądu, powołany do pełnienia tej funkcji przez Prezydenta.

3. Do prezesa sprawującego kierownictwo izby stosuje się odpowiednio art. 8 ust. 2—4.

Art. 10. 1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego informuje Sejm na jego żądanie o działalności Sądu Najwyższego.

2. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego informuje Prezydenta i Krajową Radę Sądownictwa o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa tego Sądu.

Art. 11. Sąd Najwyższy wydaje zbiór swoich orzeczeń zawierających rozstrzygnięcia ważniejszych zagadnień prawnych oraz uchwał wpisanych do księgi zasad prawnych.

Art. 12. Sędziowie Sądu Najwyższego i członkowie Biura Orzecznictwa oraz pracownicy administracyjni, pomocniczy i obsługi Sądu Najwyższego nie zrzeszeni w związkach zawodowych wybierają radę pracowniczą, której zadaniem jest ochrona i reprezentowanie interesów zawodowych i socjalnych, a także rozwijanie innej działalności, zmierzającej do poprawy warunków bytowych, socjalnych i kulturalnych.

Rozdział 2

Tryb wykonywania funkcji Sądu Najwyższego

Art. 13. Sąd Najwyższy wykonuje swoje funkcje przez:

- 1) rozpoznawanie środków odwoławczych od orzeczeń sądowych stosownie do przepisów prawa procesowego,
- 2) rozpoznawanie rewizji nadzwyczajnych od orzeczeń sądowych oraz, na mocy przepisów szczególnych, od orzeczeń innych organów,
- 3) podejmowanie uchwał mających na celu wyjaśnienie przepisów prawnych budzących wątpliwości lub których stosowanie wywołało rozbieżność w orzecznictwie,
- 4) podejmowanie uchwał zawierających rozstrzygnięcia zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości w konkretnej sprawie,
- 5) rozpoznawanie innych spraw należących do właściwości Sądu Najwyższego na mocy ustawy niniejszej lub na mocy innych ustaw.

Art. 14. 1. Sąd Najwyższy, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów — niezależnie od innych uprawnień — wytyka uchybienie właściwemu sądowi lub innemu organowi. Sąd Najwyższy przed wytknięciem uchybienia może żądać stosownych wyjaśnień. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie ma wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

2. O wytknięciu uchybienia Sąd Najwyższy zawiadamia kierownika właściwego sądu lub innego organu, a w wypadkach poważniejszych uchybień — także kierownika właściwego organu naczelnego.

Art. 15. Sędziowie Izby Wojskowej nie biorą udziału w rozpoznawaniu środków odwoławczych ani rewizji nadzwyczajnych, do których rozpoznania jest właściwa inna izba, a sędziowie innych izb nie biorą udziału w rozpoznawaniu środków odwoławczych ani rewizji nadzwyczajnych podlegających właściwości Izby Wojskowej.

Art. 16. 1. Uchwały przewidziane w art. 13 pkt 3 Sąd Najwyższy podejmuje w składzie siedmiu sędziów, w składzie całej izby, w składzie połączonych izb lub w pełnym składzie Sądu Najwyższego.

2. Uchwały, o których mowa w ust. 1, Sąd Najwyższy podejmuje na wniosek Pierwszego Prezesa lub prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego, a ponadto: w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych — Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, w sprawach z zakresu prawa administracyjnego — Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, w sprawach z zakresu prawa wynalazczego — Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Pierwszy Prezes kieruje wnioskiem do rozpoznania przez jeden ze składów określonych w ust. 1.

4. Skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego może przedstawić zagadnienie prawne do rozpoznania pełnemu składowi izby, a izba — do rozpoznania przez połączone izby albo przez pełny skład Sądu Najwyższego.

Art. 17. 1. Do przedstawienia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 13 pkt 4 zagadnień prawnych uprawnione są określone w przepisach szczególnych sądy oraz składy orzekające Sądu Najwyższego.

2. Jeśli zagadnienie prawne przedstawił do rozstrzygnięcia skład trzech lub pięciu sędziów Sądu Najwyższego, uchwałę przewidzianą w art. 13 pkt 4 podejmuje skład siedmiu sędziów, a gdy zagadnienie prawne przedstawił skład siedmiu sędziów — skład całej izby.

3. W innych wypadkach niż w ust. 2 uchwały przewidziane w art. 13 pkt 4 podejmuje Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów, a gdy zagadnienie prawne przedstawił Naczelny Sąd Administracyjny — w składzie pięciu sędziów. Skład ten może przedstawić zagadnienie do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów.

Art. 18. 1. W posiedzeniu pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz w posiedzeniu składu izby albo składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego mogą brać udział organy wnoszące o podjęcie określonej uchwały lub w ich zastępstwie osoby przez nie upoważnione do takiego udziału. Nie dotyczy to posiedzeń, na których Sąd Najwyższy rozpoznaje zagadnienia prawne, przedstawione do rozstrzygnięcia przez uprawnione do tego sądy.

2. W posiedzeniach pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby udział Prokuratora Generalnego lub jego zastępcy jest obowiązkowy. W pozostałych składach jest obowiązkowy udział prokuratora w Ministerstwie Sprawiedliwości, a w Izbie Wojskowej — prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej.

Art. 19. 1. Do podjęcia uchwały przez pełny skład Sądu Najwyższego, przez skład połączonych izb oraz pełny skład izby wymagana jest obecność co najmniej 2/3 sędziów każdej z izb.

2. Uchwały podejmowane są w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów, a w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

Art. 20. 1. Właściwy skład Sądu Najwyższego może z uzasadnionych przyczyn odmówić podjęcia uchwały, a w szczególności — jeżeli nie zachodzi potrzeba wyjaśnienia wątpliwości.

2. W wypadku cofnięcia wniosku Sąd Najwyższy pozostawia go bez rozpoznania.

Art. 21. Uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu jego uchwale mocy zasady prawnej.

Art. 22. 1. Jeżeli jakkolwiek skład Sądu Najwyższego zamierza odstąpić od zasady prawnej, przedstawia powstałe zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia pełnemu składowi izby.

2. Odstąpienie od zasady prawnej uchwalonej przez izbę, przez połączone izby albo przez pełny skład Sądu Najwyższego wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały odpowiednio przez właściwą izbę, połączone izby lub pełny skład Sądu Najwyższego.

3. Jeżeli skład jednej izby Sądu Najwyższego zamierza odstąpić od zasady prawnej uchwalonej przez inną izbę, rozstrzygnięcie następuje w drodze uchwały obu izb. Izby mogą przedstawić zagadnienie prawne do rozpoznania przez pełny skład Sądu Najwyższego.

Art. 23. 1. Opracowywanie opinii, o których mowa w art. 2 ust. 4, Pierwszy Prezes zleca Biuru Orzecznictwa.

2. Do opracowywania opinii dotyczących projektów aktów prawnych o szczególnym znaczeniu Pierwszy Prezes może powoływać odpowiednie zespoły sędziowskie.

Art. 24. Czynności urzędnicze spełniają pracownicy administracyjni, a inne czynności — pracownicy pomocniczy i obsługi Sądu Najwyższego.

Rozdział 3

Niezawistość sędziowska

Art. 25. Sędziowie Sądu Najwyższego są w sprawowaniu swojego urzędu sędziowskiego niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 26. Niezawistość sędziego nie wyłącza obowiązku spełniania zleceń w zakresie administracji sądowej. Sędzia może żądać, żeby zlecenie doręczono mu na piśmie.

Art. 27. 1. Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej bez zezwolenia Sądu Dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa. Do wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej wolno podejmować tylko czynności nie cierpiące zwłoki.

2. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności Sąd Dyscyplinarny może polecić niezwłoczne zwolnienie sędziego zatrzymanego na gorącym uczynku.

3. W ciągu 7 dni od doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej przysługuje organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu zażalenie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. W tym samym terminie zainteresowanemu sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej sądowej.

4. Za wykroczenia sędziego odpowiada tylko dyscyplinarne.

Rozdział 4

Powoływanie i odwoływanie sędziów Sądu Najwyższego

Art. 28. 1. Na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego może być powołany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze i uzyskał tytuł magistra prawa,
- 4) wyróżnia się wysokim poziomem wiedzy prawniczej oraz doświadczeniem zawodowym,

- 5) posiada przewidziane we właściwych przepisach kwalifikacje na stanowisko sędziowskie, a nadto wykazuje się co najmniej dziesięcioletnim okresem pracy lub służby na stanowisku sędziego, prokuratora, arbitra i radcy prawnego albo wykonywania zawodu adwokata lub pracy na samodzielnym stanowisku w organach administracji państwowej, z którym związana była praktyka prawnicza, zwłaszcza udział w orzekaniu.
2. Wymaganie, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, nie dotyczy profesorów nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w innych placówkach naukowych i naukowo-badawczych.
3. Na stanowiska sędziowskie w Izbie Wojskowej mogą być powołani jedynie oficerowie zawodowi.
- Art. 29.** 1. Sędziów Sądu Najwyższego powołuje Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.
2. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego powołuje spośród sędziów Sądu Najwyższego oraz odwołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Prezydenta, a prezesów Sądu Najwyższego — Prezydent.
- Art. 30.** 1. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz małżonkowie nie mogą być sędziami Sądu Najwyższego w tej samej izbie ani brać udziału w jednym składzie orzekającym, ani też bezpośrednio podlegać sobie służbowo.
2. Nie może być sędzią Sądu Najwyższego osoba, której małżonek wykonuje zawód adwokacki.
- Art. 31.** 1. Stosunek służbowy sędziego Sądu Najwyższego nawiązuje się z chwilą doręczenia urzędowego zawiadomienia o powołaniu.
2. Sędzia powinien zgłosić się w celu objęcia stanowiska w ciągu czternastu dni od otrzymania urzędowego zawiadomienia o powołaniu, jeżeli nie oznaczono innego terminu.
3. W razie nie usprawiedliwionego nieobjęcia stanowiska w terminie określonym w ust. 2, powołanie traci moc prawną; okoliczność tę stwierdza Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.
- Art. 32.** 1. Przy powołaniu sędziego Sądu Najwyższego składa ślubowanie wobec Prezydenta według następującej roty:
„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku sędziego Sądu Najwyższego służyć wiernie Narodowi Polskiemu, stać na straży prawa, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości”.
2. Przepis art. 56 § 2 ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych stosuje się.
- Art. 33.** 1. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa odwołuje sędziego Sądu Najwyższego, jeżeli:
- 1) zrzekł się swojego stanowiska,
  - 2) z powodu choroby, ułomności lub upadku sił stał się trwale niezdolny do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Najwyższego,
  - 3) przekroczył 65 lat życia, chyba że Krajowa Rada Sądownictwa z inicjatywy Pierwszego Prezesa lub na wniosek sędziego wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 lat.
2. Prezydent na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa może odwołać sędziego Sądu Najwyższego, jeżeli z powodu choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie pełnił służby nieprzerwanie przez okres dłuższy niż rok; do okresu tego wlicza się okresy poprzedniej przerwy w pełnieniu służby wskutek choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, jeżeli okres czynnej służby nie przekroczył trzydziestu dni.
3. Przed złożeniem wniosku o odwołanie z powodów określonych w ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 zasięga się opinii Kolegium Sądu Najwyższego oraz wysłuchuje wyjaśnień zainteresowanego, chyba że nie jest to możliwe.
4. Zrzeczenie się przez sędziego Sądu Najwyższego swojego stanowiska może nastąpić bez podania powodów. Sędzia może jednak opuścić to stanowisko dopiero po otrzymaniu urzędowego zawiadomienia o odwołaniu.
5. Sędzia Sądu Najwyższego odwołany z powodów wymienionych w ust. 1 pkt 1 ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych, jak również ma prawo uzyskać wpis na listę adwokatów bez ograniczeń przewidzianych w ustawie o adwokaturze w stosunku do innych sędziów.
- Art. 34.** Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarne o wydaleniu ze służby sędziowskiej oraz prawomocne orzeczenie sądu skazującego na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę stanowiska sędziego Sądu Najwyższego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.
- Art. 35.** Sędzia Izby Wojskowej nie może być zwolniony z zawodowej służby wojskowej przed odwołaniem ze stanowiska sędziego Sądu Najwyższego lub przed utratą tego stanowiska.
- Art. 36.** 1. Na wniosek Pierwszego Prezesa Minister Sprawiedliwości może delegować na okres do trzech miesięcy w roku kalendarzowym sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego lub sędziego sądu wojewódzkiego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym. Delegowanie sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymaga porozumienia z prezesem tego Sądu.
2. Uprawnienie Ministra Sprawiedliwości określone w ust. 1 przysługuje odpowiednio Ministrowi Obrony Narodowej w odniesieniu do sędziów sądów wojskowych w zakresie delegowania tych sędziów do pełnienia czynności sędziowskich w Izbie Wojskowej Sądu Najwyższego.
3. Na wniosek Pierwszego Prezesa Minister Sprawiedliwości może delegować na czas nieokreślony sędziego sądu wojewódzkiego — za zgodą sędziego — do pełnienia czynności w Biurze Orzecznictwa.
- Art. 37.** 1. Sędziego Sądu Najwyższego, wyznaczonego według podziału czynności, może zastąpić bądź inny sędzia Sądu Najwyższego, bądź sędzia innego sądu delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym.
2. W składzie orzekającym Sądu Najwyższego może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu, delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym. Sędzia delegowany nie może być przewodniczącym.

3. Sędziowie delegowani do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym nie mogą uczestniczyć w posiedzeniach pełnego składu Sądu Najwyższego, połączonych izb i w posiedzeniach składu izby.

Rozdział 5

Obowiązki i prawa sędziów Sądu Najwyższego

Art. 38. 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.

2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi sądu i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

3. W okresie zajmowania stanowiska sędzia nie może należeć do partii politycznej ani brać udziału w żadnej działalności politycznej. Zakaz działalności politycznej nie dotyczy posła i senatora.

Art. 39. Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.

Art. 40. 1. Sędzia obowiązany jest zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których poza jawną rozprawą sądową powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko sędziowskie.

2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po ustaniu stosunku służbowego.

3. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru Państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywatnemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości. W tych wypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego Pierwszy Prezes.

Art. 41. 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, sędziemu Sądu Najwyższego nie wolno obok piastowanego stanowiska sędziowskiego pozostawać w innym stosunku pracy, z wyjątkiem stosunku pracy profesora w szkole wyższej albo w placówce naukowo-badawczej.

2. Sędziemu nie wolno także podejmować innego zajęcia, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków sędziowskich albo mogło uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie do jego bezstronności.

3. Podjęcie przez sędziego dodatkowego zajęcia wymaga zgody Pierwszego Prezesa.

Art. 42. Sędzia Sądu Najwyższego nie może być delegowany do pełnienia poza Sądem Najwyższym czynności sędziowskich ani administracyjnych, chyba że na to pozwala przepis szczególny.

Art. 43. 1. Wszelkie żądania, przedstawienia i zażalenia w sprawach związanych z jego stanowiskiem sędzia może wnosić tylko w drodze służbowej.

2. W takich sprawach sędzia nie może zwracać się do instytucji i osób postronnych ani podawać tych spraw do wiadomości publicznej.

Art. 44. Sędzia powinien niezwłocznie zawiadomić Pierwszego Prezesa o toczącej się sprawie sądowej, w której występuje w charakterze strony lub uczestnika postępowania.

Art. 45. 1. Wynagrodzenie zasadnicze sędziów jest równe i stanowi, odpowiednio do rangi stanowiska sędziego, wielokrotność przeciętnego wynagrodzenia w sferze produkcji materialnej; wysokość wynagrodzenia sędziów różnicuje staż pracy i pełnione funkcje.

2. Wynagrodzenie sędziów i członków Biura Orzecznictwa określa, w drodze rozporządzenia, Prezydent po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.

Art. 46. 1. Sędziemu przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze 6 dni roboczych — po 10 latach pracy, a 12 dni roboczych — po 15 latach pracy. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w sądzie lub prokuraturze na stanowiskach aplikantów, asesorów, sędziów i prokuratorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach administracji państwowej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.

2. Sędziemu może być na jego wniosek udzielony płatny urlop dla poratowania zdrowia lub załatwienia ważnych spraw osobistych i rodzinnych.

3. Urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy, a z innych przyczyn — jednego miesiąca w ciągu roku kalendarzowego.

4. Urlop dla poratowania zdrowia nie może być udzielony, jeżeli sędzia nie pełnił służby przez jeden rok z powodu choroby. Przy obliczaniu rocznego okresu niepełnienia służby z powodu choroby stosuje się art. 33 ust. 2.

5. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby sędzia otrzymuje wynagrodzenie, nie dłużej jednak niż przez okres jednego roku.

Art. 47. Sędzia, któremu przyznano zaopatrzenie emerytalne lub rentowe, może używać dotychczasowego tytułu z dodawaniem określenia „emerytowany”.

Art. 48. W sprawach o roszczenia ze stosunku służbowego sędziemu przysługuje droga sądowa.

Rozdział 6

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Art. 49. 1. Za przewinienia służbowe i uchybienia godności urzędu sędzia Sądu Najwyższego odpowiada dyscyplinarnie.

2. Sędzia odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli przez nie uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym stanowiska sędziowskiego.

Art. 50. 1. Po upływie jednego roku od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia — ulega ono umorzeniu.

2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego.

Art. 51. 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) usunięcie z zajmowanego stanowiska,
- 4) wydalenie ze służby sędziowskiej.

2. Kara dyscyplinarna nagany lub usunięcia z zajmowanego stanowiska pociąga za sobą pozbawienie możliwości awansowania w ciągu lat trzech oraz niemożność uzyskania w tym okresie utraconego stanowiska.

Art. 52. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego są powołane Sąd Dyscyplinarny orzekający w pierwszej instancji i Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekający w drugiej instancji.

Art. 53. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego mogą zgłosić Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego lub Kolegium Sądu Najwyższego.

Art. 54. Od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne rewizję nadzwyczajną do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego mogą wnieść Krajowa Rada Sądownictwa lub Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, a także Minister Obrony Narodowej od orzeczenia dyscyplinarnego dotyczącego sędziego Sądu Najwyższego Izby Wojskowej.

Rozdział 7

Organy kolegalne Sądu Najwyższego

Art. 55. W Sądzie Najwyższym działają następujące organy kolegalne: Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego, zgromadzenia sędziów izb Sądu Najwyższego oraz Kolegium Sądu Najwyższego.

Art. 56. W posiedzeniach Zgromadzenia Ogólnego i zgromadzeń izb nie uczestniczą sędziowie delegowani do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym.

Art. 57. 1. Do zakresu działania Zgromadzenia Ogólnego należy:

- 1) omawianie raz do roku informacji Pierwszego Prezesa o całokształcie działalności Sądu Najwyższego oraz o istotnych problemach wynikających z bieżącego orzecznictwa; w tych wypadkach do udziału w Zgromadzeniu Ogólnym Pierwszy Prezes może zapraszać kierowników naczelnych organów administracji państwowej i innych naczelnych i centralnych organów państwowych,
- 2) wysłuchiwanie raz do roku sprawozdań z działalności Kolegium Sądu Najwyższego,
- 3) przedstawianie Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego,
- 4) rozpatrywanie innych spraw natury ogólnej na wniosek Pierwszego Prezesa lub z inicjatywy Kolegium Sądu Najwyższego.

2. Zgromadzeniu Ogólnemu przewodniczy Pierwszy Prezes.

3. Do zajęcia stanowiska lub powzięcia uchwały w jakiegokolwiek kwestii przez Zgromadzenie Ogólne niezbędna jest obecność co najmniej 2/3 sędziów każdej z izb. O wynikach głosowania decyduje większość głosów. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego. Głosowanie jest tajne, jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków Zgromadzenia.

Art. 58. 1. Do zakresu działania zgromadzeń sędziów izb Sądu Najwyższego należy:

- 1) omawianie raz do roku informacji prezesa kierującego izbą o działalności tej izby i o istotnych problemach wynikających z orzecznictwa izby; w tych wypadkach do udziału w zgromadzeniu izby prezes izby może zapraszać przedstawicieli organów, o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt 1,
  - 2) wybór na okres jednego roku dwóch członków oraz jednego zastępcy do Kolegium Sądu Najwyższego.
2. Zgromadzeniu izby przewodniczy prezes izby.
3. Art. 57 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 59. 1. W skład Kolegium Sądu Najwyższego wchodzi: Pierwszy Prezes, prezesi Sądu Najwyższego, dyrektor Biura Orzecznictwa i dyrektor Biura Prezydialnego oraz wybrani przez zgromadzenia izb sędziowie Sądu Najwyższego.

2. Na posiedzeniach Kolegium przewodniczy Pierwszy Prezes.

3. Uchwały Kolegium zapadają zwykłą większością głosów. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

Art. 60. Do zakresu działania Kolegium Sądu Najwyższego należy:

- 1) ustalanie na okres roczny podziału czynności, polegającego w szczególności na przydzieleniu sędziów do określonych izb i wydziałów,
- 2) opiniowanie kandydatów na sędziów Sądu Najwyższego,
- 3) opiniowanie kandydatów na stanowiska kierownicze w izbach i biurach Sądu Najwyższego,
- 4) opiniowanie podziału izb na wydziały, a Biura Orzecznictwa na działy,
- 5) opiniowanie projektu rozporządzenia Prezydenta, o którym mowa w art. 7, oraz zarządzenia Pierwszego Prezesa w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych jednostek administracji w Sądzie Najwyższym,
- 6) omawianie projektów informacji składanych Sejmowi, Prezydentowi i Krajowej Radzie Sądownictwa,
- 7) wypowiedanie się na wniosek Pierwszego Prezesa i prezesów Sądu Najwyższego oraz z inicjatywy własnej w innych kwestiach dotyczących Sądu Najwyższego.

Rozdział 8

Przepisy szczególne, zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe

Art. 61. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą do Sądu Najwyższego oraz do sędziów tego Sądu stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o ustroju sądów powszechnych, a w sprawach nie uregulowanych w tej ustawie — przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych.

Art. 62. 1. Do organizacji oraz do zakresu i trybu działania Izby Wojskowej Sądu Najwyższego oraz do sędziów tej izby stosuje się odpowiednie przepisy o ustroju sądów wojskowych, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy.

2. W sprawach określonych w art. 33 ust. 1 pkt 3, art. 39, art. 43, art. 45, art. 46 ust. 2—5, art. 47 i 48 do sędziów Sądu Najwyższego Izby Wojskowej mają zastosowanie przepisy o służbie żołnierzy zawodowych oraz inne przepisy wojskowe.

Art. 63. 1. Traci moc ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 11, poz. 54, z 1972 r. Nr 23, poz. 166, z 1974 r. Nr 39, poz. 231, z 1980 r. Nr 4, poz. 8 i z 1984 r. Nr 35, poz. 187).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie zachowują moc odpowiednie przepisy wykonawcze, wydane na podstawie ustawy wymienionej w ust. 1, jeżeli nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.